

S A C R A

**GYMNASII REGII
RASTENBURGENSIS**

SAECULARIA TERTIA

DD. XXVI. XXVII. MENSIS AUGUSTI A. CIOIOCCCXXXVI.

CELEBRANDA

PRAECINIT

JOANNES GUILIEMUS AENOTHEUS HEINICKE

GYMNASII RECTOR.

ACROPAULAE CIOIOCCCXXXVI.

Ex officina Haberlandii.

S A C R A

GYMNASII REGII RASTENBURGENSIS

SAECULARIA TERTIA

DE XXII MENSIS AUGUSTI A. MDCCCXXXVII

CELEBRANDA

PRABANT

BOLESLAV GIERMANSKI, VICE-RECTOR

GYMNASII RECTOR

AGROTAE MDCCCXXXVII

Dr. J. J. Haberlandt

Sunt saecula carmine digna.

Inconstanter amant fluxa discedere vita
Fortunae, celeri diffugiuntque pede.
Sors sortem celerat, fortunae constrepit ala,
Ocior et tersit quae pretiosa placent.
Tristis tempestas proturbat flamine vernam,
Marcescunt flores, pallida mane perit
Fulgens quae foliis rosa vix et laeta dehiscit;
Vespere demittunt lilia fracta caput.
Sertaque ferventem quae cingunt laurea frontem,
Arescunt, propere lurida sarta jacent.
Lusca silet volucris, cecinit quae frondibus altis;
Noctis fert umbras sole cadente dies.
Horas depellunt horae, tacitaeque reclinant
Cursum praecipitem nulla iterante viam.
Non oculis semper juvenis flagraverit ardor
Splendentis vultus, et perit ipse vigor.
Occiduo parilis soli cito labitur aetas,
Emittit raros vix radiosque seni.

Aedificant homines sedes et culmina tecti,
 Ut sint perfugii tuta et amoena loca.
 Praesidio fundant magna vi moenia saxi,
 Auratas aedes templaque celsa locant.
 Artifici struxere manu miracula terrae,
 Moles et coeli sidera summa ferit.
 Sed rapido lapsu cecidere palatia regum,
 Concidit et vili tegmine parva casa.
 Quanta est inventrix ars, ingeniosa magistra,
 Corruit arte sua, mox tenuatur opus.
 Quantae aedes, quam firma domus, quam postibus alta!
 Nulla manet, nulli mansio certa fuit.
 Ad vitam quae vir sollers excogitat apta,
 Crastina luce dies irrita facta docet.
 Certis pollicita est votis stabilem brevis hora
 Fortunam, mendax fallit et hora brevis.
 Mortales bellae captos dulcedine vitae
 Conturbant subito noxia fata metu.
 Tempora dissimulant occulte pectora ficta,
 Perjurum est tempus, crimina fraudis habet.
 Humanas res, perpetuas quas suggerit aetas,
 Vita fugax ludit, decipit alba dies.
 Annorum series seriem parit, altera praepes
 Vestigi passus cunctaque signa terit.

Atque super vitam nocturnas saecula longa
 Inducunt umbras, tempora nube tegunt.
 Praesens quae terris lustrat sol lucida fulgent,
 Umbrae majores sole ruente cadunt.
 Innumeros tacite soles tria saecula celant,
 Longior umbra cadit, tempora tecta jacent.
 Quae cooperta cubant priscae velamine terrae,
 Mortali vitae debita magna luunt;
 Quae terrena abeunt iter irremeabile servant,
 Haud vicibus factis umbra ea noxque premit.
 Invida custodit tenebris longaeva vetustas
 Temporis exuvias, fana reclusa negat.
 Quotquot gurgite sunt summersa coerces, hiansque
 Oribus immensis sorbuit omne caput.
 Progeniem generum longo fert ordine raptam,
 Non parcit leto nobile ferre genus;
 Despectum nil, vile nihil; sed tollit inermes;
 Sustinet et fortis vim patiensque feram.
 Praedam bellatrix miseram fortuna reportat
 Saeclis, immiti victima quaeque cadit.
 Non est quo quidquam deflectat clade rapinae,
 Nil sese in tutum pertulit arte potens.
 E tutante sinu vitae gremioque paventes
 Abstrahit extemplo nos violenta manus.

Attenuantur avi proavique illustria facta,
 Praesentisque perit gloria celsa viri.
 Late saecula mora sine devolvuntur in orbem,
 Nil reserant vivis, cuncta sepulta tenent.
 Immensumque patent aetatum muta sepulcra,
 Millibus exstructis millia structa manent.
 Gaudia mille tegunt desideriique dolores,
 Spem vitae dulcem vitae et acerba tegunt,
 Et lacrimae fletum vigiles curaeque timores,
 Mille et delicias muta sepulcra tegunt.
 Saecula voce carent, noctisque silentia praestant;
 Humanas mentes sed taciturna movent.
 Manes saeculorum tellurem invisere tentant;
 Umbris velati nunc properante pede
 Trans terram gradiuntur; iter stridentibus alis
 Aetheris in campis oscinis instar agunt;
 Nunc gressus tendunt permagnos aere sonantes,
 Concutiunt orbem; verbere terra tremit;
 Atque cohorrescunt hominum intus pectora pressa,
 Diras res metuunt, clam graviora timent,
 Manibus intrepididis vigilant insomnia semper
 Lumina; quidquid erit, lucida cuncta vident.
 Auguria et magnis de rebus certa remittunt
 Fati venturi, et tempora aperta monent.

Saeculorum manes digito praesentia suadent,
 Sublata sortem significantque manu.
 Sunt animi, quibus est mire cum manibus altus
 Consensus, saeculi quem meminisse juvat;
 Pectore ab imo sentitur cognatio, mollis
 Conventus spirat, vis et amica valet.
 Quos animos reperint agitantés intima vitae,
 Causas naturae et clara sigilla docent.
 Non est, ut multi conspirent manibus altis;
 Nec concors animus nec sibi conscius est.
 At sunt, commoniti qui molles auribus condant
 Quae placide manes carmine mira canunt;
 Et teretes aures cupiunt audire susurrum,
 Undae quem similem spectra beata cient.
 Est ubi lynceis oculis fatalia cernant
 Quos afflant manes; et rediviva vigent
 Saecula, jam dudum demersa, in mente sagaci;
 Non pallentia sunt haec simulacra viris,
 Nec pridem defuncta manent neque inania somni,
 Sed species verae, certa et imago viret.
 Vox arcana sonat, signis abscondita lingua
 Clandestina docet, colloquiturque viris.
 O ter felices, qui, quorsum magna reclusa
 Sanis sint, norint, voce vocante sonos!

Vera etenim rerum develant ora severi,
 Et nil fucatum dissimulanter abit:
 Torpida quae terris haerent, et bruta per orbem
 Repunt, mentem et humi vivam animamque trahunt;
 Illecebris capti vanis, quae turpiter actos
 Commaculant; qui non ambitione carent
 Infames, miseris qui sese sordibus foedant
 Vilibus inflati rebus et arte mala.
 Denudant manes simulata et perfida fraudis;
 Quae nativa fuit forma genusque patent.
 Qui clamore fremunt rabido et discorde tumultu
 Rixantur, quoquo futilitasque trahat;
 Leges sancitas qui rumpunt juraque migrant,
 Quos juvat impunes edere turpe scelus;
 Atque fidem qui principibus fallunt male grati
 Vera et depravant, insidiosa struunt:
 Hos manes urgunt contracta fronte secuti
 Vindictae docti vincula ferre reis.
 At blandi aspectant quos ornat candida virtus,
 Diffusa a facie lumina pura fluunt
 Laetitiae, vultus celsi splendore coruscant,
 Ut coelo puro sidera clara nitent.
 Manibus est dulcis conspectus, dulcior omni,
 Dura luctantes cernere strage bonos.

Vires inspirant, ut fortes strage resurgant,
 Candidior virtus splendeat alta virum.
 Inflammant animos, audaces nobile factum
 Moliri, et firmos munere stare jubent.
 Laeta viris constat lex imperiosa severis:
 Temporis ut memores mobilis esse velint,
 Momentis pretio dignis utantur, et horam
 Carpant assidui, qua sapienter agant;
 In se descendant, sese in vitaeque profunda
 Immergant animis, lege potente rogant.
 Praeteriti expressam manes servant bene saeculi
 Effigiem, sanis hanc speculi instar habent.
 Nam magices speculum proponunt saecula longa,
 Ora ut cognoscant tempora quaeque sua;
 Ac mirabiliter divinam dextera gestat
 Virgam, qua tangunt, qui vel inane stupent;
 Qua miseros mulcent aerumnis duriter actos,
 Molliter et tactos virga repente levat.
 Manes consilium manifestant vimque caducae
 Vitae, cur nobis halet et aura levis,
 Cur proficiscamur miseri per compita vitae
 Mortales, trepidet cur brevis acta dies.
 Cuncti, manes haec tradunt, ordimur in orbe
 Grande opus, et coelo grande superstes erit.

Divinae nam participes aurae mare coeli
 Aeternum aspicient; litora nulla mari;
 Oceanum velox immensum navigat olim
 Libera vis animi, velaque tendit agens.
 Quod sentis, quod percipias animo, tibi restat
 Aeternum, in terris hoc fuit hoc opus est.
 Fulgida non species nec terris res bene gestae
 Nec facinus clarum gloria vera manent:
 Divinum factum, quod duret longius aevo,
 In temet positum est, intima resque viget.
 Sive loco obscuro natus vitam colis arctam,
 Afflictus damnis tristis agisque dies,
 Seu laute vivis, generosa stirpe potenter
 Jactans te genitum gaudia blanda bibis:
 Ut vestem pretiosam humeris ludibria vitae
 Deripit aetatis certa suprema dies.
 Vestem discidunt pictam, mendacia tollunt
 Manes indomiti; fraus speciosa perit;
 Deposita est miseris nunc ingens sarcina vitae,
 Et, quae angunt miseros, flamine sparsa volant.
 At vires animi, firmati casibus aevi
 Tristibus aut laetis, ardua rura petunt.
 Nec summo perit terris jam spicea messis:
 Falce secant homines, quae sator arva colis.

Quae bona se visti non cedunt orbe repulsa,
 Largi sunt fructus, quos bene facta ferunt.
 Sed peregrinanti bona, quae sentis et amasti,
 Haec animo liquit sola ruina tuo;
 Et vivent iterumque reviviscent in amore,
 Qui stabilis cordi quique perennis erit.
 Haec manes cantant, resonant et saecula longa;
 Auribus infundunt murmura crebra soni.
 Lucus uti longe tenebrosus murmura miscet
 Arboribus densus, fronde per ampla strepens;
 Perflant flabra comas rami tremulas, per opaca
 Spiritus it silvae, nutat et alta coma;
 A tergo sonitus rauci increpuere per auras,
 Pone viatores nubila verba sonant;
 Voxque fremens et ferrea nunc emittitur altis
 Ex umbris nemorum, territa corda tremunt;
 Vocibus et querulis nunc lucus concinit auri
 Et presso sonitu flebilibusque modis;
 Moeror et infandus surrepit pectora cara,
 Lugubri et cantu tristia corda dolent;
 Murmura quae penetrant per pectus mira, videntur
 Sermonis clausi fundere verba viris:
 Saecula sic retro revoluta ad terga dierum
 Annis densa jacent, murmura lata strepunt;

Saecula sic tremula e longinquo voce susurrant;
 Et vitae gnarus sensa movere potest;
 Namque animi motus agitant quae tempora cantant,
 Mentis consilia et saecula longa cient.
 Turpi qui terris horrent torpedine mentis,
 His arcana silent; his manifesta latent.
 Ast animi cui sunt vigiles oculi et patet auris,
 Mensque vigil constat, murmura clara capit;
 Explicat et varias voces interritus aevi
 Tempore se celeri proripiente fugae.
 Magni amnes rapido cursu volvuntur ad altum;
 Ad mare tranquillum saecula magna fluunt.
 Praeteritis honor est, sunt saecula carmine digna,
 Quamvis ipsa canant, vatis et ore canant.
 Saecli abiere dies, nos digressique salutant,
 Aversus vultus signa et amoris habet.
 Praestitimus vobis, ajunt, quod praebet amoris
 Lex divina boni nec nisi quanta juvant.
 Humano generi fors consuluit, mala vitae
 Non temere et coeco lumine fata tulit.
 Nec frustra placidis oculis arrisimus umquam,
 Numinis auspiciis fortiter aucta salus.

Munera defluxere et praemia magna futuris
 Temporibus, sanis accidat hisce frui.
 Humanis modus est rebus ratioque, superbos
 Vindex poena petit, fata secuta premunt.
 Nam pietas et summa dei reverentia gentes
 Fortunant, magnas res populique gerunt.
 In tenebris lucet virtus, stridente quieta
 Tempestate manet robore pulsa loco;
 Et patriae laribus sanctis immota cohaeret,
 Principis et vita vivere se ipsa putat.
 Carae ductores patriae donavimus altos,
 Quos animus gratus, pectora fida colunt.
 Et qui nunc patriae clarus dominatur in arvis,
 Hunc dedimus columen; magna creare sapit.
 Vivax vitae flos vireat! nunc vita coronat
 Vivum; vocali carmine nullus eget.
 Voce dies abeuntes sic fantur; mora nulla
 Fluxis est aevi praepete lege data.
 Saeculum prosequimur caris abeuntem ut amicum
 Votis, supremum dicimus hocce vale,
 Saeculum prosequimur discedens omine fausto,
 Dicimus et longum nos iterumque vale.

A L B E R T U S
PRUSSIAE DUX

SCHOLAE RASTENBURGENSIS AUCTOR.

Pietas

Nulla peritura moesti

Funeris hora.

Pincipem claro genitum parente,
 Alta spirantem validumque fama,
 Ingeni certum juvenem salutat

Baltica tellus:

Spes ades, longa superante dulcem

Patriam rixa populique turbas:

Prussiae Albertus petis altor et dux

Fortiter oras.

Tu paras sollers patriae aestuosae

Turbidos fluctus, maris ut tumentis

Aequora ac ventos tenebris reclusis,

Sternere pronos.

Ordinis prisci cecidit catervae

Gloria et nomen, reticentque laudes;

Restitutor Tu generosus adsis

Agmina ducens

Desueta actis Equitum triumphis,
 Jamque virtutis patriique nervi
 Tristis et raptim properantis olim
 Nescia fati.

Intuentur Te radians ut astrum
 In vias vastas oriens, reductor
 Deviis ut sis, redeunte avita
 Mente animoque.

Degener liquit pia legis arma,
 Protenus non fert Eques et tepentem
 Amplius sudorem et acerba proeli,
 Callidus artis,

Qua fidem spernat sociam Magistro
 Ordinis, legumque adimat sacrata
 Vincla, quae, si quid volupe est, coercent
 Frena malorum.

Hostium vultus trucis ac periclitata
 Negligens fausti celeras duellis
 Spem, renascentis cupidus salutis
 Intrepidusque.

Mox novam rerum patriaeque sortem
 Cogitas; sortis violenta jecit
 Aleam et rexit Tua dextra fidens
 Numine magno.

Saxonum terris oriente stella
 Sideris coelo radios receptos
 Prussiae in campos patulos reportas
 Nubila motans.

Caeca vanescunt, et opinionum
 Fraus et argutae pia causa mentis
 Vincitur pallens, tenebraeque cedunt
 Luce repulsae.

Igne scintillae volitant potenti,
 Cordaque inflammant ubicumque sparsae;
 Luminis spirant nitidi fidelem
 Pectora amorem.

Literarum et luce animi calescunt;
 Splendida lustrant face veritatis
 Resque divinas hominumque munus
 Mente sagaci.

Artibus sic Tu reseras palaestram,
 Qua salutari juvenis labore
 Excitus divi sociam ignis altam
 Erigat ultro

Partem, et eductos studiis severis
 Optimo constet sibi praemiique
 Conscius veri, et generosa captet
 Pignora vitae.

Hujus olim quae fuit urbis alta
 Turris, et fessis Equitum manipulis
 Tuta castrorum mora pacis aequae
 Nuncia gratae,

Huncce portum Tu repetis quietum
 Laetus arborum viridum, profundique
 Laetus et saltus nemorisque densi
 Irriguique.

Bis Tibi muros ineunti equestres
 Arcis excelsae placuere sedes;
 Urbibus comis populique tutor
 Mitia sentis.

Laetus et curae vigilantis usque
 Civium pro re, melioris aevi
 Accolas arcis dociles et aptos
 Reddis ad artes;

Atque Musarum sacra templa condis;
 Hujus et priscae memor urbis auctor
 Artibus tradis studiisque partas
 Largiter aedes.

Jamque ter centum fugientis aevi
 Mobiles annos variante casu
 Ludus adspexit, bona literarum
 Munera praebens:

Mentibus vires alacris iuventae
 Molliter stillat, stimulatque robur,
 Sensibus legem, tenerum decorem
 Praecipit acri.

Principem sancte pietas benignum
 Carminum cantu recolit, futuris
 Saeculis nulla peritura moesti
 Funeris hora.

Bis Tibi muros inveniunt pedestres
 Arcis excelsae placere sedes;
 Urbibus comis populique tutor
 Militis sentis.

Lacris et curae vigilantis usque
 Civium pro te, melioris aevi
 Accolas arcis doctiles et aptos
 Reddis ad artes;

Atque Musarum sacra templa conditis;
 Huius et priscae memor in his auctor
 Artibus tradis studisque parvas
 Largiter sedes.

Jamque ter centum ingentis aevi
 Mobiles annos variis casu
 Indus absperxit, bona litterarum
 Munera praebens;

FREDERICUS GUILIELMUS TERTIUS

R E X

GYMNASII CONDITOR.

*Quam nunc virentem ponimus in sacris
Aris, corona debita solvimus.*

Fida tenemus mente reconditam,
Quae cara nosmet spectat, imaginem;
Nec mansit umbris, usque vivens
Spirat adhuc animatque pectus.

Cui lucet almo lumine sanctitas,
Candore castus qui sine subdolo
Mendacio jus atque recti
Servat honorem et aperta legis;

Qui diva adorat innumina providae
Mentis, fidele et consilium deo
Implorat aeterni subactore
Arbitrii male sani amore;

Insontibus qui lenis adesse avet
Amissa large restituens bonis,
Clemens et orari paventi
Mitis et ad meliora versis;

Quisquis spei non cedit iners levi,
 Constanter acrem qui posuit metum

Virtute confisus, venustas

Blanditias superansque vitae:

Hic regius vir fulget, ut editam

Virtutis oram monstret in asperis

Vitae procellis, neve fracta

Nave labent animi viriles.

Tutela rerum nobilium sibi

Laete tropaeum constituit: bonis

Partam salutem civibusque

Integra et intemerata vitae.

Rursum perenni fert fidei sacra,

Certaeque struxit templa latentia

Ex intima cordis calentis

Sede, animis pia sempiternum.

Fidaque eadem mente animique vi

Transfundit ultro quilibet in virum

Certans amorem et caritatem,

Praemia non peritura nactum.

Qui regius vir? quis penitus virum

Terrae requirat? vidimus obvium

Urbane et aridentis oratione

Seria et insita fronti honestae;

Regemque magnum vidimus, urbiumque
 Quem fama laudat, quem cecinit patens
 Terrae orbis, illustrique honore
 Gloria concelebrat superstes,

Regem, superbi non solii modo
 Auro celebrem, quem penes omnium
 Legum potestas, sed suimet
 Imperio sapiente graudem.

Aevi periculis vidimus obrutum
 Saevis, eundem magnanimum malis
 Cervice recta prominentem
 Horrisoni ut maris alta saxa.

Quantum aestuosae personuit fragor
 Undae, minaces et rabiem ferunt
 Venti, solutos intuetur
 Intrepidis oculis tumultus,

Regisque virtus, fluctibus obstrepens,
 Nutu superno concita viribus
 Consurgit ingens, impotens et
 Unda silet strepitusque dirus.

Victrice tutam restituit manu
 Rem civium Rex, jam titubantia
 Firmavit, evincens potenter
 Inveterata et inausa fundans.

Mox excitatis erigit ingeni
 Robur paternum gentibus evocans
 Mentis severas, optimisque
 Consociat studiis favorem.

Musae labori nobilis atriæ
 Mores reformans ingenuo struit,
 Portasque pandit literarum,
 Ut penetralia sancta cernant.

Illustre nomen nec statuæ aeneæ
 Nec regis arces signaque marmoris
 Majore ritu consecrabunt
 Posteritatis ad ampla famæ:

Sed cara nobis effigies bene
 Composta gratis pectoribus nitet
 Splendore puro, nec stupenda
 Signa perennius emicabunt.

Quam nunc virentem ponimus in sacris
 Aris, corona debita solvimus
 Jam Frederici Guilielmi
 Et memores animi paterni.

Non ventralibus hic laboribus...
 Robor pariter...
 Mentes acutas...
 Composita...
 Mater labori...
 Mores...
 Et...
 Ut...
 Hic...
 Non...
 Majus...
 Et...
 Sed...
 Composita...
 Splendens...
 Magna...
 Quam...
 Atque...
 Jam...
 Et...